

Kansalliskielilautakunta 10.05.2023 § 17

§ 17

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 39 §:n mukaisen kaksikielisiä sosiaali- ja terveystalvaeluja koskevan yhteistyösopimuksen luonnoksen käsittely

Valmistelijat ja lisätiedot (etunimi.sukunimi@luvn.fi):
Öberg Benita

Päätösehdotus

Palvelulinjajohtaja, Sote-palvelutuotanto, ruotsinkieliset palvelut Öberg Benita

Kansalliskielilautakunta päättää lausuntonaan ehdottaa aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuustolle, että aluevaltuusto päättää

1. hyväksyä liitteenä olevan puitesopimuksen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 39 §:ssä tarkoitettusta sopimuksesta yhteistyöstä ja työnjaosta kaksikielisten hyvinvointialueiden välillä ja että sosiaali- ja terveysministeriön mahdolliset muutos- tai korjausvaatimukset otetaan huomioon ennen lopullisen sopimuksen hyväksymistä ja
2. että tietyistä palveluista laaditaan tarpeiden mukaiset, erilliset palvelusopimukset yhteistyösopimuksen liitteen mukaisesti ja
3. valtuuttaa hyvinvointialuejohtajan tekemään tarpeelliset muutokset yhteistyösopimukseen.

Käsittely

Uusi liite "Luonnos kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimukseksi, päiväys 9.5.2023" sekä "Luonnos kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen liitteeksi, päiväys 9.5.2023" jaettiin pöydälle, ja ne korvasivat kutsun yhteydessä lähetetyt liitteet.

Käsittely perustui kokouksessa jaettuihin liitteisiin.

Käsittelyn aikana esittelijä Öberg muutti päätösehdotustaan kohdan 3 osalta seuraavasti:

"Päätösehdotuksen kohta 3

"3. valtuuttaa hyvinvointialuejohtajan tekemään tarpeelliset muutokset yhteistyösopimukseen."

muutetaan kuulumaan (uusi muoto)

"3. valtuuttaa hyvinvointialuejohtajan tekemään tarvittavat täsmennykset yhteistyösopimukseen."

Lisäksi esittelijä Öberg muutti päätösehdotustaan seuraavasti:

"Seuraava uusi teksti lisätään selostuksen viimeiseksi kappaleeksi:

Tilanne 10.5.2023 on, että yhdeksästä sopijaosapuolesta seitsemän organisaation viranhaltijat vievät liitteenä olevan yhteistyösopimusluonnoksen kansalliskielilautakuntien käsittelyyn. Kahden sopijaosapuolen (Helsingin kaupunki ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialue) sopimusneuvottelijat ovat ilmoittaneet, että he eivät voi vielä antaa lopullista mielipidettä sopimusluonnoksesta.”

Puheenjohtaja julisti keskustelun päättyneeksi.

Puheenjohtaja tiedusteli kokoukselta, voidaanko esittelijä Öbergin muutosehdotus hyväksyä yksimielisesti.

Kansalliskielilautakunta hyväksyi esittelijän muutetun päätösehdotuksen yksimielisesti.

Tämän asian käsittelyn aikana pidettiin kokoustauko klo 18.09–18.16.

Päätös

Kansalliskielilautakunta päättää antaa lausuntonaan ja ehdottaa aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuustolle, että aluevaltuusto päättää

1. hyväksyä liitteenä olevan puitesopimuksen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 39 §:ssä tarkoitetusta sopimuksesta yhteistyöstä ja työnjaosta kaksikielisten hyvinvointialueiden välillä ja että sosiaali- ja terveysministeriön mahdolliset muutos- tai korjausvaatimukset otetaan huomioon ennen lopullisen sopimuksen hyväksymistä ja
2. että tietyistä palveluista laaditaan tarpeiden mukaiset, erilliset palvelusopimukset yhteistyösopimuksen liitteen mukaisesti ja
3. valtuuttaa hyvinvointialuejohtajan tekemään tarvittavat täsmennykset yhteistyösopimukseen.

Selostus

Järjestämislain 39 §:n mukaan kaksikielisten hyvinvointialueiden on tehtävä yhteistyösopimus ruotsinkielisten kielellisten oikeuksien toteutumisen turvaamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollossa. Säännöksen piiriin kuuluvat organisaatiot ovat Varsinais-Suomen hyvinvointialue (Varha), Itä-Uudenmaan hyvinvointialue, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue, Pohjanmaan hyvinvointialue, Kymenlaakson hyvinvointialue, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä.

Varha vastaa yhteistyösopimuksen valmistelun koordinoimisesta. Valmistelu tehdään yhdessä kaksikielisten hyvinvointialueiden kanssa, ja sopimuksen tulee vastata järjestämislain säännöksen tarkoitusta sekä kaksikielisten hyvinvointialueiden tarpeita.

Hyvinvointialueiden on kuultava sosiaali- ja terveysministeriötä, ennen kuin kunkin hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyy yhteistyösopimuksen. Valtioneuvostolla on oikeus päättää yhteistyösopimuksesta, jos hyvinvointialueet eivät pääse yksimielisyyteen sopimuksesta tai jos sopimus ei kata niitä palveluja, joiden säädöksen mukaan tulee kuulua sopimukseen. Sosiaali- ja terveysministeriön kuuleminen oli 3.5.2023.

Yhteistyösopimus keskittyy ruotsinkielisten palvelujen ja ruotsinkielisen asiantuntijatuon toteuttamiseen sosiaali- ja terveydenhuollossa. Erityistä huomiota kiinnitetään aiemmin Kårkulla-kuntayhtymän toteuttamiin palveluihin.

Järjestämislaissa säädetään, että on sovittava työnjaosta ja yhteistyöstä sellaisten ruotsinkielisten palvelujen toteuttamisessa, joissa tämä on välttämätöntä kielellisten oikeuksien toteutumisen varmistamiseksi tehtävän vaativuuden, harvinaisuuden tai siitä aiheutuvien suurten kustannusten vuoksi.

Lisäksi yhteistyösopimuksessa on sovittava työnjaosta ja yhteistyöstä sellaisten ruotsinkielisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toteuttamisessa, joita on tarkoituksenmukaista toteuttaa vain osassa hyvinvointialueita tehtävän vaativuuden, harvinaisuuden tai siitä aiheutuvien suurten kustannusten vuoksi.

Yhteistyösopimuksen valmistelu aloitettiin hanke pohjaisesti Varhan valmisteluorganisaatiossa tammikuussa 2022 sosiaali- ja terveysministeriön rahoituksella. Vuoden 2022 maaliskuu- ja syyskuun välisenä aikana Nordic Healthcare Group (myöhemmin NHG) toteutti yhteistyössä Varhan kanssa selvityksen, jossa kartoitettiin kaksikielisten hyvinvointialueiden tarpeita ja mahdollisuuksia tehdä keskenään yhteistyötä ruotsinkielisen palvelutuotannon toteuttamisessa. Sosiaali- ja terveysministeriö rahoitti selvityksen, ja loppuraportti voitiin esitellä organisaatioille marraskuun 2022 lopussa.

NHG:n selvitys perustui kaikille kaksikielisille hyvinvointialueille lähetettyyn kyselyyn. Lisäksi tehtiin täydentäviä haastatteluja. Selvitys osoitti, että tarve ja ymmärrys omaa ruotsinkielistä palvelutuotantoa kohtaan oli useimmilla hyvinvointialueilla edelleen hajallaan, mikä teki haasteelliseksi arvioida yhteistyön tarvetta muiden kanssa. Raportti osoitti myös, että suurimmat mahdollisuudet yhteistyöhön olivat asiantuntijatuessa, neuvonnassa ja tietyissä erityisen vaativissa palveluissa, esimerkiksi tietyissä asumispalveluissa. Selvitys osoitti edelleen, että palvelujen maantieteellinen läheisyys arvostettiin korkealle.

Aikaisemman selvityksen päivitetty läpikäynti tehtiin Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella huhtikuun 2023 alussa. Selvityksen tuloksia hyödynnetään ruotsinkielisten palvelujen yhteistyösopimuksen muotoilussa, ja ne ovat perustana yhteistyön piiriin kuuluville palveluille. Koska vielä on liian aikaista arvioida yhteistyön tarvetta, seurataan, arvioidaan ja päivitetään tätä, jos tarpeita esiintyy.

Huomioitakoon, että yhteistyösopimuksella on olennainen kytkös niihin toimintaa koskeviin sopimuksiin, jotka on tehty Kårkulla-kuntayhtymän purkamisen takia. Voimaantulolain 56 §:ssä säädetään Kårkullan toiminnan, tilojen ja henkilöstön siirtämisestä hyvinvointialueille. Nämä sopimukset ovat voimassa, kunnes kaksikieliset hyvinvointialueet viimeistään 1. syyskuuta 2023 tekevät yhteistyösopimuksen ruotsinkielisistä sosiaali- ja terveystalvivaluista, ja tällöin osapuolten on sovittava myös voimaantulolain 56 §:ssä säädettyistä toiminnasta ja palveluista.

Tarkoituksena on, että yhteistyösopimus valmistellaan siten, että erityisesti säännöksissä mainitut palvelut otetaan huomioon yhteistyösopimuksessa edellyttäen, että niistä päästään yksimielisyyteen hyvinvointialueiden välillä. Aikaisempien Kårkullan palvelujen lisäksi asia koskisi päihdehuollon

erityisen vaativia palveluja, lastenpsykiatrian ympärivuorokautisen hoidon palveluja, tiettyjä lastensuojelupalveluja, muita kuin aiemmin mainittuja vammaisten palveluja, puheterapiaa, seksuaalirikoksiin liittyviä tutkimuksia ja vanhusten asumispalveluja.

Yhteistyösopimus on muotoiltu puitesopimukseksi, jonka alla yksittäiset palvelusopimukset ovat. Itse puitesopimus käsitellään Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella kansalliskielilautakunnassa, aluehallituksessa ja aluevaltuustossa. Palvelusopimukset tehdään autonomisesti eri hyvinvointialueiden välillä, ja niiden sisältöä ohjaa tarve ja palvelun vaatimat elementit. Yhteistyösopimukseen liitetään liite, josta käy ilmi, mitkä organisaatiot voivat tarjota mitäkin ruotsinkielisiä sosiaali- ja terveyspalveluja muille organisaatioille tai mitä palveluja on mahdollisesti tarve ostaa muilta hyvinvointialueilta, perustuen jakoon kategoria A (entiset Kårkulla-kuntayhtymän palvelut) ja kategoria B (muut palvelut).

Kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen toteutumista tulee seurata ja arvioida vuosittain. Tämä tapahtuu sekä operatiivisella tasolla että päätöksenteon tasolla.

Operatiivisella tasolla järjestään säännöllisesti kokous, joka koostuu kaikkien osapuolten edustajista ja jota kutsutaan Yhteistyösopimuksen verkostoryhmäksi. Kokouksia järjestetään ainakin neljä kertaa vuodessa, kaksi kevätkaudella ja kaksi syyskaudella.

Yhteistyösopimuksen verkostoryhmä pitää ajantasaista luetteloja sosiaali- ja terveydenhuollon ruotsinkielisistä palveluista, joissa osapuolet ovat tunnistaneet yhteistyön tarpeen, sekä niistä hyvinvointialueista, jotka tarjoavat palveluja.

Järjestämislain 39 §:n 5 momentin mukaan kansalliskielilautakunnan velvollisuudesta tehdä ehdotuksia sopimuksen muuttamisesta sekä seurata sopimuksen toteutumista säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 33 §:ssä. Hyvinvointialueista annetun lain 33 §:n mukaan kansalliskielilautakunnan tehtävänä on tehdä ehdotuksia kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyötä ja työnjakoa koskevan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 39 §:ssä tarkoitetun sopimuksen sisällöksi, antaa sopimuksesta lausunto aluevaltuustolle sekä seurata sopimuksen toteutumista.

Yhteistyösopimuksen luonnos ja sen liitteet toimitetaan kansalliskielilautakunnalle ennen kokousta.

Tilanne 10.5.2023 on, että yhdeksästä sopijaosapuolesta seitsemän organisaation viranhaltijat vievät liitteenä olevan yhteistyösopimusluonnoksen kansalliskielilautakuntien käsittelyyn. Kahden sopijaosapuolen (Helsingin kaupunki ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialue) sopimusneuvottelijat ovat ilmoittaneet, että he eivät voi vielä antaa lopullista mielipidettä sopimusluonnoksesta.

Liitteet

- 1 Luonnos kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimukseksi, päiväys 9.5.2023
- 2 Utkast till bilagan för samarbetsavtalet mellan tvåspråkiga välfärdsområden, daterad 9 maj 2023 / Luonnos kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen liitteeksi, päiväys 9.5.2023

Oheismateriaali

Tiedoksi

Päätöshistoria